

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

«___» _____ 2018 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності облік і аудит

за темою:

«Облік та контроль запасів на прикладі ПП «НПВ Агро» »

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
групи 41

Радєва Лариса Георгіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ	
ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	7
1.1. Сутність, класифікація та оцінка запасів: національний та міжнародний досвід.....	7
1.2. Нормативно-правова база обліку та контролю запасів.....	16
1.3. Організація обліку та контролю в забезпеченні ефективності використання запасів.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПП «НПВ АГРО».....	29
2.1. Загальна економічна характеристика ПП «НПВ Агро».....	29
2.2. Документальне забезпечення при здійсненні операцій з запасами....	41
2.3. Особливості формування обліку запасів на ПП «НПВ Агро».....	46
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ	
ПІДТВЕРДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	50
3.1. Аналіз ефективності використання запасів на ПП «НПВ Агро»....	50
3.2. Внутрішній контроль запасів на підприємстві ПП «НПВ Агро».....	58
3.3. Шляхи вдосконалення обліку та контролю запасів на вітчизняних підприємствах.....	64
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Формування ринкової економіки в Україні неможливе без виробництва конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішньому та зарубіжних ринках. Водночас основною передумовою здійснення господарської діяльності підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємства потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства.

Актуальність теми. Розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємства передбачає вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Процес трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку зумовив суттєву перебудову методології та організації обліку виробничих запасів підприємств. З переходом до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку значно розширилися можливості підприємств у виборі правил ведення облікової політики та методів обліку виробничих запасів. На сьогодні законодавчо не регламентується, яку систему обліку виробничих запасів слід обрати. Для того щоб правильно зробити вибір, потрібно добре усвідомлювати переваги тієї чи іншої системи для конкретного господарства. У зв'язку з цим особливо посилюються вимоги до бухгалтерського обліку в напрямі підвищення дієвості, аналітичності та оперативності отримуваної інформації про виробничі запаси з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Вирішення цих питань потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Питання сутності виробничих запасів з різним ступенем теоретичного і практичного висвітлення розглянуто в багатьох сучасних виданнях. З-поміж науковців, які достатню увагу приділяють дослідженню цього питання, можна назвати таких: П. С. Безруких, В. А. Коноплицький, С. Ф. Покропивний, В. Сонко, В. С. Ленъ, Е. А. Аренс тощо.

Загальні питання щодо облікової політики виробничих запасів підприємства розкриваються в працях як зарубіжних (Р. В. Алборов, А. А. Єфремова, С.А. Ніколаєва тощо), так і вітчизняних авторів (Т. В. Барановська, М. С. Пушкар, С. Л. Береза тощо).

Водночас проблемами удосконалення класифікації й обліку матеріально-виробничих запасів займалися багато вчених-економістів: Н. Ткаченко, Ф. Бутинець, Л. Горецька, Г. Нашкерська, Р.Мельник тощо. Варто зазначити також, що такі автори, як В. Я. Савченко, О. А. Петрик, Б. Ф. Усач роблять акцент на аудиті матеріальних запасів в промисловості, а науковці М. Д. Білик, М. І. Бондар – на аудиті в сільськогосподарських підприємствах. Проте питання обліку виробничих запасів на підприємствах сільськогосподарської промисловості залишаються актуальними та потребують нагального вирішення.

Дослідження діючої методики обліку виробничих запасів на підприємствах сільськогосподарської промисловості свідчить про те, що вона не відповідає сучасним вимогам господарювання. Використання зарубіжних методик потребує їх пристосування до специфіки організації виробництва на вітчизняних підприємствах. До основних гальмівних чинників належать такі: використання застарілих галузевих нормативно-правових актів з обліку і контролю виробничих запасів; невідповідність вимогам нормативно-правовій базі відображення в обліку виробничих запасів; відсутність належного нормування використання виробничих запасів за цільовим призначенням, що в свою чергу, обмежує контрольні функції обліку. Крім того, потребують доопрацювання та удосконалення діючі форми документації з оперативного обліку виробничих запасів, зокрема їх рух у процесі виробництва, залишається невирішеною проблема низької автоматизації обробки облікової інформації.

Отже, розв'язання цих завдань дасть змогу вийти на новий рівень побудови обліку і контролю виробничих запасів, значно підвищить їх роль в управлінні підприємницькою діяльністю. Наявність зазначених проблем та потреба вдосконалення діючої практики обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах України обумовили вибір теми дослідження і доводять її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в удосконаленні методики та організації бухгалтерського обліку і контролю виробничих запасів підприємства для забезпечення їх ефективного функціонування в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення означеної мети в процесі дослідження було поставлено такі завдання:

- уточнити економічну сутність категорії «запаси», їх класифікацію та оцінку;
- проаналізувати нормативно-правову базу обліку та контролю запасів;
- визначити роль та завдання обліку та контролю в забезпеченні ефективності використання запасів в діяльності підприємства;
- описати первинну документацію при здійсненні операцій з запасами на підприємстві;
- оцінити особливості формування обліку запасів на ПП «НПВ Агро»;
- зробити аналіз ефективності використання запасів на ПП «НПВ Агро» та системи контролю запасів на підприємстві ПП «НПВ Агро»;
- визначити шляхи вдосконалення обліку та контролю запасів на вітчизняних підприємствах.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є система обліку і контролю виробничих запасів на підприємстві.

Предметом дослідження виступає методика та організація обліку і контролю виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. Дипломне дослідження проводилось із застосуванням діалектичного підходу до вивчення сучасного стану обліку і контролю виробничих

запасів. У процесі дослідження організації і методики обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах були використані загальнонаукові методи пізнання: поєднання абстрактного й конкретного, індукція, дедукція, аналіз і синтез, групування й порівняння, конкретизація. Для обробки даних, наведених у роботі застосовувались такі методичні прийоми: огляд, документальна перевірка, техніко-економічні розрахунки, аналітичні групування, структурний аналіз, узагальнення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, організації та методики обліку й контролю виробничих запасів, фінансового менеджменту, економіки сільськогосподарського виробництва, економічного аналізу, законодавчі акти, нормативні документи, довідкові, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств, матеріали органів статистики, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, інструктивні матеріали, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

Вчені по різному визначають трактування терміну запасів та представляють їх як матеріальні ресурси або як предмети праці. Бухгалтерський облік на сучасному етапі зазнає в певній мірі реформації, метою якої є полегшення роботи персоналу установи та покращення подання інформації її користувачам.

В обліковій практиці сільськогосподарських підприємств допускають різноманітних методологічних та методичних помилок, які пояснюються відсутністю не лише галузевих нормативних документів, а й публікацій, де було б висвітлено саме особливості цієї галузі за ділянкою обліку виробничих запасів у відповідності до П(С)БО. Проте, уніфікованої класифікації виробничих запасів для кожного окремого підприємства не можна рекомендувати через їх галузеві особливості, тому розглядати це питання необхідно саме із урахуванням специфіки виробництва цих підприємств.

Облік та контроль запасів в Україні регулюють ряд документів. Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є нормативним документом, який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, що здійснюється на підприємстві. Керуючись основними положеннями П(С)БО 9 «Запаси» є методологічні формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності визначені.

Економічні трансформації, що відбуваються в Україні, нерозривно пов'язані з розшуком безкомпромісно сучасних методів організації та управління діяльності підприємством. На всіх підприємствах зростає споживання запасів у процесі здійсненої господарської діяльності. Запаси забезпечують безперервність, ритмічність та постійність діяльності підприємств.

У наш час фігурують питання щодо вдосконалення документації обліку виробничих запасів, особливо важливою проблемою є автоматизації їх обліку. Для вирішення зазначених питань необхідно розробити ряд ключових напрямків і конкретних рекомендацій для удосконалення методики обліку матеріальних цінностей.

У роботі досліджувалося підприємство «НПВ Агро». За проведеним аналізом фінансово-господарського стану підприємства, що здійснювався на основі розрахунку показників оцінки майнового стану, ліквідності активів та платоспроможності, фінансової стійкості, показники оцінки ділової активності, показники оцінки рентабельності підприємства можна підвести загальний висновок: ділова активність підприємства у динаміці збільшилася. Показники рентабельності по підприємству в динаміці зменшились. Щодо показників платоспроможності, то вони говорять про те, що підприємство має достатню кількість оборотних коштів для погашення своїх боргів протягом року.

У 2017 році на підприємстві ПП «НПВ Агро» спостерігається помірна політика фінансування активів. Така політика управління поточними активами забезпечує високу економічну рентабельність активів, але несе в собі підвищений ризик виникнення технічної неплатоспроможності у випадку непередбачених ситуацій при реалізації продукції або при помилці в розрахунках.

Від правильно організованого первинного обліку господарських засобів залежить правильність списання вартості сировини і матеріалів на виробництво, оцінка незавершеного виробництва, відображення у звітності. Головний бухгалтер ПП «НПВ Агро» на свій розсуд визначається з тим, які документи доцільно використовувати на підприємстві, враховуючи специфіку підприємства. На ПП «НПВ Агро» використовуються комп'ютерні технології, всі необхідні реєстри при сальдовому методі обліку матеріалів складаються з застосуванням комп'ютерної техніки

Всі показники ефективної діяльності підприємства перебувають під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, що залежать і не залежать від діяльності підприємств. Важливим питанням для керівників підприємств є контроль за

збереженням та використанням запасів. Безпомилково прийняте рішення щодо контролю матеріальних цінностей дає підприємству впевненість у їх русі, а також сприяє запобіганню здійснення нецільового використання та розкрадання.

Дослідивши діяльність ПП «НПВ Агро», можемо визначити чинники, що впливають на відхилення фактичної матеріаломісткості від нормативної, а саме:

- неповне здійснення заходів щодо економії матеріалів;
- нераціональний розподіл матеріалів, їх невимірність.

Зазначені причини, зрештою, призводять до втрати частини коштів, витрачених на виробничі запаси та зниження показників ефективної діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Є. Облік запасів : практ. Керівництво / Є. Авер'янова. – Дніпропетровськ : Баланс – Клуб. 2008. – 176 с.
2. Адамик О.В. Інформаційні технології в комп'ютерних системах бухгалтерського обліку: проблеми організації даних та їх потоків / Адамик О.В. // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2016. – №10. – С. 348.
3. Багрій К. Л. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Вип. 7(25): Ч. 1. – Луцьк, 2010. – С. 50–58.
4. Багров В.П. Економічний аналіз: Навч. посібник / В.П. Багров, І.В. Багорова. – К.: ЦУЛ, 2006. – 160 с.
5. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія / М.М. Бенько; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2010. – 335 с.
6. Білик М. С., Кіндрацька Г. І., Кобилюх О. Я. Ідентифікація запасів в управлінні логістичною системою // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 669. – С. 254–261.
7. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
8. Герасимчук З. В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / З .В. Герасимчук, І. М. Вахович.– Луцьк: Надстир'я, 2004. – 520 с.
9. Данилюк І. В. Аналіз сучасного стану нормативно-правового підґрунтя модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі економіки / І. В. Данилюк, Н. М. Зорій // Фінансовий простір. – 2015. – №1(17). – С. 151-157.
10. Дікань Л. В. Контроль у бюджетних установах / Л. В. Дікань. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 408 с.
11. Дорошенко О. О. Система внутрішнього контролю та її елементи як об'єкти дослідження в процесі аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ / О. О. Дорошенко // Економічний аналіз. Збірник наукових

праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. Вип.4, Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – С.73-76.

12.Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

13.Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

14.Кащена Н. Б., Цуконова О. В. Удосконалення методики аналізу виробничих запасів підприємства // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 2. – С. 128–135.

15.Кожанова Є. П., Отенко І. П. Економічний аналіз: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни- Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. - 208с.

16.Коритник Л. П. Запаси бюджетних установ: новації облікової теорії та практики / Коритник Л. П., Клименко О. В., – 2016. – С. 219.

17.Лучко М.Р. Контроль у державному секторі економіки / Лучко М.Р., Хорунжак Н.М., Зорій Н.Я.. – Тернопіль, ТНЕУ, 2015. – 287 с.

18.Марущак Л.І. Економічна сутність виробничих запасів / Л.І. Марущак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2012. - №577. – С. 225–230.

19.Марчук У.О. Сутність внутрішньогосподарського контролю: теоретичні засади та наукові підходи / У.О. Марчук // Облік і фінанси АПК. – 2011. - № 4. – С. 89-91.

20.Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]/затв. наказом М-ва аграр. політики України від 132 18.05.2001 р. № 132

21.Михалевич С.Г. Облік і внутрішньогосподарський контроль виробничих запасів: теорія і практика): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон.

наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.Г. Михалевич. – К.: 2009. – 22 с.

22.Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: підручник / С. З. Мошенський, О. В. Олійник за ред. проф. Ф. Ф. Бутенця. – 2-ге вид. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.

23.Наказ «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань»//[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

24.Николайчук Я. М. Проектування спеціалізованих комп'ютерних систем / Я. М. Николайчук, Н. Я. Возна, І. Р. Пітух. – Тернопіль : Терно-Граф, 2010. – 392 с.

25.Облік запасів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=789486>.

26.Осмятченко В.О. Бухгалтерський облік в умовах застосування інформаційних технологій: монографія / В.О. Осмятченко. – К.: КНЕУ, 2010. – 263 с.

27.Палюх М.С. Нові підходи до організації обліку на підприємствах агропромислового виробництва / М.С. Палюх, О.П. Скирпан // Економічний аналіз. – 2010. Випуск 6. – С.135 – 137

28.Пігош В.А. Трансформація бухгалтерського обліку запасів в умовах гармонізації облікової системи державного сектору економіки до міжнародних стандартів / В.А. Пігош – Мукачівський державний університет, м. Мукачево, У, 2014. – 10 с.

29.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. зареєстровано в Міністерстві юстиції України за № 751/4044 від 02.11.99 р).

30.Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

31.Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація: моногр. / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2011. – 336 с.

32. Сайко О.В. Особливості складу та класифікації виробничих запасів (на прикладі підприємств молочної промисловості). // Бухгалтерський облік і аудит. 2003. № 9. – С. 36 – 40.

33. Система доступу на RFID картах [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://infomillions.ru/176-sistema-dostupu-na-rfidkartah.html>.

34. Скалюк Р. Забезпечення ефективного процесу автоматизації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України / Р. Скалюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vtneu_2015_1_12.pdf

35. Скуміна А.В. Проблеми обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення / А.В. Скуміна, К.В. Ломака, О.С. Ангелова // Агросвіт. – 2011. - № 24. – С. 84- 86.

36. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д. ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.

37. Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи обліку : монографія / З.-М. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, І. Я. Омецінська, Н. В. Гудзь ; за наук. ред. З.-М. В. Задорожного, Я. Д. Крупки. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – С. 7 – 16.

38. Суков Г.С. Вирішення проблем обліку запасів / Г.С. Суков // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 340 с. – С. 187–195.

39. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні : моногр. / За ред. докт. екон. наук, проф. М. С. Пушкаря. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 268 с.

40. Тринька Л. Я., Липчанський (Іванчук) О. В. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. – К.: Алерта, 2013. – 568 с.

41. Фаріон А. І. Удосконалення та впровадження комп'ютерної системи бухгалтерського обліку в державному секторі економіки / А. І. Фаріон // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. - 2014. - Вип. 22(2). - С. 241-246. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatu_2014_22\(2\)__48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatu_2014_22(2)__48).

42. Федченко Т. В. Теоретичні аспекти аналізу виробничих запасів

підприємства / Т. В.Федченко, М. С. Махов [Електронний ресурс]// Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте 2011. Сборник научных трудов SWorld. Материалы международной научно-практической интернет конференции (19 по 30 июня 2012 г.). – Выпуск 2. Том 19. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. – 107 с.

43.Форми бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://studopedia.info/6-39860.html>

44.Хорунжак Н. М. Аналіз переваг і недоліків системи документування в умовах автоматизованих інформаційних систем обліку / Н.М. Хорунжак // Наукові записки : Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 12. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – С. 10 – 12.

45.Шара Є.Ю., Андрієнко О.М., Жидеєва Л.І. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях.: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2011 - 440с.

46.Штрихова і радіочастотна ідентифікація [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://it-tehnolog.com/stati/shtrihova-iradiochastotna-identifikatsiya>.

47.Юшко Т. І. Одажіу Т. Г. Особливості аналізу матеріальних запасів // Матеріали конференції «Научный прогресс на рубеже тысячелетий». Экономические науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Economics/46422.doc.htm

48.Яцишин, С. Р. Запаси установ державного сектору економіки: оцінка та переоцінка / С. Р. Яцишин // Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 16. – С. 159-163.

49.RFID у бізнесі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.vostok.dp.ua/ukr/infa1/rfid/rfid_v_biznese/.